

Маркова В. М.

канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Одним із центральних елементів підготовки майбутніх фахівців є завдання зміцнення та розвитку їх професійної орієнтації, що передбачає внутрішнє прийняття та розуміння цілей професійної діяльності, зацікавленості та схильності до неї. Саме високий рівень професійної спрямованості, ціннісне ставлення до професії спонукає фахівців постійно вдосконалюватися, стимулює професійний розвиток як поступове досягнення нових вершин, що дозволяють особистісно самореалізуватися. Особливе місце професійна спрямованість посідає в структурі особистості викладача вищої школи, від професійної самосвідомості і зорієнтованості яких на гуманістичні цінності суттєво залежить викладання в закладах вищої освіти.

Проблеми спрямованості особистості, її професійного самовизначення, професійної готовності розглядалися в працях таких дослідників, як Ю.Андрєєва, Б.Ананьєв, Т.Деркач, Г.Журавльова, В.Жуковський, Т.Льїна, Н.Кузьміна, М.Пряжников, В.Парамзін, В.Сластьонін, Н.Степаненков, А.Сейтешев, В.Якунін В.Шадриков, та ін.

Незважаючи на різні підходи до професійної спрямованості, з одного боку, вона розглядається як спрямованість всього навчального процесу вищої школи на формування розвинутої та висококомпетентної особистості майбутнього спеціаліста та розуміється як оволодіння спеціальними знаннями, навичками, вміннями. З іншого боку з психологічної точки зору професійна спрямованість є провідною, невід'ємною та соціально зумовленою властивістю особистості.

Професійна спрямованість, як одне зі структурних утворень особистості, зазначає В.Сластьонін, означає емоційно виражену та достатньо усвідомлену орієнтацію на певний тип та вид професійної діяльності. До професійної спрямованості, на його думку, належить любов та інтерес до дітей, пильність та спостережливість, захопленість педагогічною роботою, педагогічний такт, педагогічна уява, організаторські здібності, справедливість, уміння спілкуватися, вимогливість, урівноваженість, витримка [1].

М.Фіцула розуміє професійну спрямованість особистості як своєрідне ставлення до навчальної діяльності та і психологічну готовність до неї [2].

Для професійної спрямованості особистості майбутнього викладача вищої школи важливим моментом є те, як усвідомлює він своє місце в майбутній професійній діяльності, свою спрямованість.

Іноді професійна спрямованість некоректно ототожнюється з позитивним ставленням до професії. Однак саме по собі позитивне ставлення до професії вказує лише на напрям діяльності особистості і нічого не говорить про причини такого ставлення, яке може базуватися на інтересах, різних нахилах, потребах та прагненнях. Лише аналіз системи мотивів, що визначають ставлення до професії, може дати адекватне уявлення про її реальний психологічний зміст.

Більшість дослідників виділяють у професійній спрямованості характеристики, що відображають її динамічний та змістовий аспекти. До змістових характеристик належать рівень спрямованості та повнота, до динамічних – її інтенсивність, тривалість і стійкість. Під повнотою мають на увазі кількість і різноманітність мотивів позитивного ставлення до професії. Значущими для людини можуть бути різні чинники, пов'язані з професією: соціальний престиж, відповідність власним задаткам та інтересам, можливості розвитку та кар'єрного зростання, заробітна плата, гігієнічні та інші умови праці, відповідність сімейним традиціям тощо. Найчастіше професійна спрямованість визначається комплексом різноманітних мотивів. Чим ширше коло цих мотивів, тим більшу цінність для особистості має відповідна професія.

Загалом існує кілька груп мотивів, які різною мірою пов'язані із професійною діяльністю:

1) мотиви, що мають більш опосередкований зв'язок із професією та пов'язані із сформованим у суспільстві ставленням до професії: усвідомлення суспільної значущості професії, її важливості та престижності;

2) внутрішні мотиви, безпосередньо пов'язані зі змістом професії та зумовлені інтересом до неї;

3) мотиви, пов'язані з різними потребами особистості, які можна задовольнити як у професійній діяльності, так і не тільки: потреба у самоствердженні, спілкуванні, досягненнях, домінуванні тощо;

4) мотиви, які засновані на інтересі до зовнішніх та другорядних характеристик професійної діяльності;

5) мотиви, які відображають різні аспекти професійної самосвідомості особистості.

На основі аналізу, узагальнення та систематизації різних підходів ми пропонуємо розглядати професійну спрямованість як інтегральну (комплексну) якість особистості, яка є ієрархічно організованою системою професійно значущих ціннісних орієнтацій, мотивів, інтересів, які визначають вибіркове ставлення до професії, успішність оволодіння нею, активність професійного самовдосконалення та ефективність виконання професійних функцій.

Література

1. В.Сластенин, В.Каширин Психология и педагогика // Высшее профессиональное образование. – 5-е издание – М.: Академия, 2007 – 480 с.

2. М.Фіцула Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – 2-ге вид. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 136 с.

Мельник І. А.

доктор філол. наук, доцент, професор кафедри української мови
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ФОРМУВАННЯ ВИСОКОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МОВНІ НОРМИ У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ»

Здатність здобувачів вищої освіти успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність залежить передусім від рівня їхнього оволодіння комплексом компетентностей – динамічною комбінацією знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей тощо [1]. Підготувати фахівця з високим рівнем мовної компетентності, здатного миттєво реагувати на комунікативні та інформаційні виклики ХХІ сторіччя, – важливе завдання сучасних закладів вищої освіти.

Курс «Мовні норми у вимірах сьогодення» належить до циклу вибіркового навчальних дисциплін професійного спрямування підготовки бакалавра, за спеціальностями 035 Філологія, 014 Середня освіта (Українська мова і література), освітньо-професійними програмами Філологія, Середня освіта. Українська мова та література. Світова література. Він також адресований студентам інших спеціальностей, усім, хто хоче навчитись диференціювати й аналізувати мовні одиниці, явища, розвивати вміння використовувати у процесі спілкування мовні засоби, дотримуючись чинних фонетичних, орфографічних, акцентуаційних, графічних, орфографічних, лексичних, стилістичних, граматичних і пунктуаційних норм сучасної української літературної мови – підґрунтя високої мовної компетентності, оволодіти культурою усного та писемного мовлення, виробити навички застосовувати у практиці професійного спілкування ефективні прийоми й засоби вербальної комунікації, правила вимови, наголошення та правопису слів, слововживання, словозміни й